

Antwoorden op de vragen van het lid Vergeer (SP) aan de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, mevrouw Van der Laan over het collectiebeleid van openbare bibliotheken. (Ingezonden 28 december 2004)

1. Herinnert u zich uw antwoorden op mijn vragen ‘Het betere boek wordt zeldzaam in de bieb’? 1)

Ja.

2. Hoewel u in uw antwoord op vraag 2 stelt dat u noch met uitgave en distributie van individuele boeken, noch met het collectiebeleid van openbare bibliotheken rechtstreekse bemoeienis hebt, deelt u wel de mening dat u verantwoordelijk bent voor de toegankelijkheid van alle beschikbare titels, ook binnen de samenwerkingsverbanden tussen bibliotheken?

Nee. Ik draag een *generieke* verantwoordelijkheid voor het stelsel *als geheel*. Het gaat daarbij om zaken als kwaliteitswaarborging, bevordering van pluriformiteit, doelmatigheid en samenhang. Slecht in algemene zin heb ik in het kader van de bibliotheekvernieuwing bemoeienis met het collectiebeleid van openbare bibliotheken.

3. Betekent uw antwoord op vraag 4 dat er sprake is van meer afstemming tussen bibliotheken in het collectiebeleid om te komen tot een optimalisering van publieksbereik, ook dat het mede daarom het van groot belang is dat er bij voorkeur geen of minimale financiële drempels bestaan om boeken uit een andere bibliotheek te lenen?

Nee. Openbare bibliotheken weten in hun collectiebeleid over het algemeen een goede balans te vinden in enerzijds lokaal aanbieden wat het meeste wordt gevraagd, anderzijds ook datgene te kunnen bieden – lokaal dan wel bovenlokaal – wat meer incidenteel wordt gevraagd. Ik vind het redelijk dat (een deel van) de kosten van het interbibliothecair leenverkeer (wordt) worden verhaald. Te meer omdat het interbibliothecair leenverkeer een kostbare zaak is; gemiddeld liggen de kosten per IBL-aanvraag rond de €40. Die (deels doorberekende) kosten maken overigens ook dat het systeem zelfregulerende aspecten heeft voor zowel de gebruiker (die hierdoor meer bewust zal aanvragen) als voor de bibliotheek (als een bepaald werk vaker wordt gevraagd, loont het al snel om het ook ‘lager’ binnen het netwerk beschikbaar te stellen).

4. Deelt u de mening dat er bij een provinciaal tarief dat kan oplopen tot €4,40 niet daadwerkelijk sprake is van toegankelijke collecties voor alle bibliotheekgebruikers?

Zoals ik reeds meldde, kan ik op grond van de cijfers van het interbibliothecair leenverkeer niet concluderen dat de tarieven, ofschoon regionaal variërend, bezwaarlijk zijn voor de eindgebruikers. Verder merk ik op dat in deze €4,40 ook het vaste leenbedrag is opgenomen (meestal circa €1), dat ook betaald dient te worden, wanneer er geen sprake is van een IBL-aanvraag.

5. Waarp baseert u uw kwalificatie: 'incidenteel gebruik' als u in uw antwoord op vraag 5 uitspreekt dat er slechts incidenteel gebruik wordt gemaakt van de aanvraag van een uitgave via de NCC, waarvan het tarief €6 per boek bedraagt, terwijl alleen al bij de Koninklijke Bibliotheek er in 2003, 21.000 uitgaven werden aangevraagd vanuit andere bibliotheken?

Landelijk worden er in de openbare bibliotheken jaarlijks meer dan een 1 miljoen IBL-aanvragen ingediend. Maar liefst 99% daarvan kan worden gehonoreerd binnen de provinciale netwerken. In 2003 ontving de KB in totaal ruim 21.000 IBL-aanvragen voor boeken, waarvan ruim 10.000 via de NCC. Slechts een klein deel hiervan was afkomstig van openbare bibliotheken. Het exacte aantal is niet bekend, maar de Koninklijke Bibliotheek komt op basis van een intern onderzoek tot een schatting van ruim 600 per jaar, dus ca. 3% van de totale IBL-verkeer van de KB. Gemeten aan het landelijk totaal van 1 miljoen IBL-aanvragen uit de openbare bibliotheeksector praten we dan over 0,06%. Dat noem ik incidenteel.

6. Kunt u een overzicht geven van de vergoeding die bibliotheken sinds jaar en dag vragen voor het aanvragen van materiaal dat van elders moet komen en tevens van de eventuele prijswijzigingen die hebben plaatsgevonden?

Het beeld van de IBL-tarifering is door de grote lokale variatie zeer divers. Ook doen zich regelmatig periodieke wijzigingen voor. De Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) beschikt hierdoor niet over een uitputtend overzicht van tarieven en prijsstijgingen. Van de hoofdlijnen is de VOB uiteraard wel op de hoogte.

7. Heeft u rekening gehouden met eventuele najleffecten, omdat de prijswijzigingen met betrekking tot het NCC systeem pas sinds april 2004 van kracht zijn als u concludeert dat op grond van de cijfers van het interbibliothecair leenverkeer er geen sprake lijkt van bezwaren bij de gebruiker? Zo ja, wanneer zal er een evaluatie van de gevolgen van de prijswijzigingen plaatsvinden?

Zoals hierboven bij vraag 5 aangegeven gaat het in dezen om een klein percentage van het IBL-verkeer en in de context van het totaal van bibliotheekaanvragen gaat het zelfs om een marginale kwestie. Ik heb de VOB gevraagd de IBL/NCC-ontwikkelingen te monitoren en mij ter zake regelmatig te informeren. Ik benadruk hier nogmaals dat als gevolg van de bestuurlijke decentralisatie het niveau van dienstverlening in de openbare bibliotheek in hoge mate wordt bepaald door gemeentelijk beleid.

8. Mag ik concluderen dat wanneer er significant minder aanvragen via het NCC zullen plaatsvinden u wel zult concluderen dat dit verband houdt met bezwaren van de gebruikers tegen de gevoerde tarieven? Zo ja, zult u in dat geval maatregelen nemen om de prijzen te verlagen?

Zie mijn antwoord op vraag 7.

9. Deelt u de visie dat er gestreefd dient te worden naar een bibliothecair samenwerkingsverband en uitleensysteem, waarbij in elk geval wetenschappelijke publicaties voor alle burgers vrij beschikbaar dienen te zijn?

Ja, ik deel die visie, ofschoon 'vrij beschikbaar' niet altijd 'zonder kosten' kan betekenen. In het huidige stelsel wordt via het netwerk van bibliotheken met een wetenschappelijke steunfunctie (de zogenaamde WSF-bibliotheken) invulling gegeven aan de toegankelijkheid van wetenschappelijke publicaties voor het brede publiek. Dit WSF-netwerk, waarin wordt samengewerkt door de VOB en de WSF-bibliotheken, vormt de schakel tussen de openbare bibliotheken aan de ene en de universiteitsbibliotheken en de Koninklijke Bibliotheek aan de andere kant. In het kader van de bibliotheekvernieuwing wordt ook de WSF-functie gemoderniseerd.

1) Aanhangsel Handelingen nr. 459, vergaderjaar 2004-2005